

Nagy Tamás

Az Újasszír Birodalom és Elám kapcsolata

Kutatási területem az Újasszír Birodalom és Elám diplomáciai viszonyának alakulása, amelyet II. Sarrukín uralkodásától, egészen Assur-ban-apli elámi hadjáratáig terjesztettem ki. Számomra igen érdekes ez a téma, hiszen rendkívül eltérő okokra lehet visszavezetni a két állam közötti kapcsolatok alakulását. Ezek az eltérő problematikák sok esetben adódnak a földrajzi adottságokból, amelyet tulajdonképp mindkét állam esetében meglehetősen állapítani. A Közép-Asszír Birodalom visszaszorult a Kr.e. 12. század során eredeti magterületére, ami egyet jelentett azzal hogy, ettől kezdve határai nyitottá váltak a különböző támadásoknak. Éppen ezért ettől az időszaktól kezdve az Újasszír Birodalom számára az egyik hódítási motivációt főképp nyugati irányba a természetes határokig való eljutás jelentette, amely ezzel egyben biztonsági opciót is jelentett. Ettől eltérően és ami a témánk számára fontos Babilónia irányába már az Asszír expanzió nem csupán a földrajzi okokra volt visszavezethető, hanem jelen volt egy nagyon erőteljes gazdasági, kulturális motiváció. A sikeres hódítást pedig egyértelműen a térség politikai széttagolódása jelentette, amelynek első állomása V. Samsi-Adadhoz köthető, amikor elfoglalta Elám határán levő Dér városát. Elámi szempontból tekintve az eseményeket Asszíriához hasonlóan szintén a földrajzi adottságokból származó tényezők biztosítottak okot arra, hogy az állam csatlakozzon az anti-Asszír koalícióhoz. A térséget körül ölelő Zagrosz hegység egyfelől védelmi gyűrűként fogta közre Elámot, így annak magterületeit csak igen nehezen lehetett megközelíteni. Ugyanakkor ez a védelmi gyűrű bezártság érzetet is kelthetett, főleg akkor amikor az Újasszír Birodalom olyan kulcsfontosságú útvonalakat szerzett meg, mint például Dér és annak környéke, amely az egyik legfontosabb kereskedelmi és felvonulási utat jelentette Elám számára. Előadásom témáját összegezve, elsősorban mindenképp kikell térni azokra a konfliktusokat okozó problémákra, amely arra ösztökélte jelen esetben Elámot, hogy szembe szálljon az Asszír hatalommal. Másrészt ki kell térni arra a kérdésre, hogy ezek a különböző problémák, hogyan befolyásolták a már említett II. Sarrukín és Assur-ban-apli közti időszakot. Hiszen itt nagyon fontos megjegyezni nem minden esetben érvényesült minden egyes tényező az elámi vagy asszír hadjáratok megindulásakor. A témával kapcsolatban csupán mellékesen szeretnék kitérni azokra a problémákra, amelyek a kutatást nehezítik, különös tekintettel az asszír források túlsúlyára, valamint ezzel ellentétbe az elámi írott dokumentumok hiányosságaira. Ezek a források ugyanis rendkívül töredezettek, nehezen értelmezhetőek és az előadásom során csupán igen kevés Elámból származó dokumentumot tudok felmutatni. Ezért is szerencsésebb valamivel az Asszír forrásokat alapul venni, hiszen ezek jóval bőségesebb információt nyújtanak adott történelmi eseményekről. Végezetül szeretnék egyfajta kitekintést nyújtani az esetleges további kutatások irányába, mivel nagyon fontosnak tartom leszögezni azt, hogy Assur-ban-apli utolsó, döntő elámi hadjáratával nem sikerült teljesen megsemmisítenie az államot, sőt az tovább élt az Új-babiloni periódus alatt is, a kérdés csupán az, hogy meddig maradt fenn ez az államszervezet, illetve mekkora befolyással rendelkezett Elámra a későbbi utóállamként felfogható Perzsa Birodalom.